

Stefan Rosiński

1888–1964

W Poznaniu 16 grudnia 1964 roku zmarł Profesor Stefan Rosiński, zasłużony wykładowca ekonomii, wychowawca wielu pokoleń młodzieży akademickiej, przez ponad 40 lat związany z Uniwersytetem i naszą Uczelnią. Był pierwszym kierownikiem Katedry Ekonomii Społecznej utworzonej w Akademii Handlowej w roku 1938 i pierwszym kierownikiem nowo utworzonej w roku 1950 Katedry Finansów i Kredytu w Wyższej Szkole Ekonomicznej.

Radomianin, urodzony w roku 1888, odbył studia uniwersyteckie we Lwowie i w Monachium, gdzie uzyskał dyplom doktorski. W ostatnich latach pierwszej wojny światowej brał czynny udział w pracach naukowych organizowanych przez Naczelny Komitet Narodowy oraz Centralne Towarzystwo Rolnicze w Warszawie. Tamże ukazała się pod jego współkierownictwem i redakcją praca *Stosunki rolnicze Królestwa Kongresowego*.

Dalsze koleje życia związały Profesora na stałe z Poznaniem. W grudniu 1919 roku objął urząd naczelnika Wydziału, a następnie dyrektora Departamentu Przemysłu i Handlu w Ministerstwie b. Dzielnicy Pruskiej. Pracując tu, zapoznał się z życiem gospodarczym, rolnictwem i ze stosunkami panującymi w przemyśle i handlu. Dzięki temu utrwaliło się w nim przeświadczenie o potrzebie ujmowania zagadnień ekonomicznych w sposób konkretny, na tle faktycznych warunków miejsca i czasu. Pamiętał o tym, gdy przeszedł do pracy w wyższym szkolnictwie ekonomicznym.

W roku 1920 podjął pracę na Uniwersytecie Poznańskim najpierw w charakterze zastępcy profesora, a od 1930 roku docenta habilitowanego. Na Wydziale Prawno-Ekonomicznym wykładał naukę o pieniądzu i kredycie oraz poszczególne działy polityki gospodarczej, a od roku 1938 także zasady ekonomii politycznej. Poza tym od roku 1928 wykładał ogólny kurs ekonomii politycznej na Wydziale Rolniczo-Leśnym tegoż Uniwersytetu.

Już w pierwszych latach istnienia Wyższej Szkoły Handlowej związał się z tą Uczelnią. Swoją działalność dydaktyczną prowadził tu w tym samym zakresie co na Uniwersytecie. Z chwilą objęcia w roku 1938 kierownictwa Katedry Ekonomii Społecznej w Akademii Handlowej zaczął prowadzić wykłady, seminaria i proseminaria z ekonomii. W tej właśnie Uczelni uzyskał w roku 1945 tytuł profesora nadzwyczajnego.

Kierował tą katedrą aż do roku 1950. W tym czasie odegrał niemałą rolę w zagwarantowaniu prawidłowego rozwoju Uczelni. W latach 1945–1950 zasiadał w Kuratorium Uczelni. Był stałym, aktywnym członkiem Rady Profesorów, mającej w swojej pieczy problemy organizacji studiów, treści nauczania, pracy wychowawczej z młodzieżą oraz doboru kadry nauczającej. Od wiosny 1945 roku do 31 sierpnia 1949 roku piastował godność prorektora Akademii Handlowej, współdziałając czynnie w jej niezwykle aktywnym rozwoju.

Funkcje organizacyjne pełnił Profesor także z chwilą przekształcenia Uczelni z Akademii Handlowej w Wyższą Szkołę Ekonomiczną. Został pierwszym dziekanem nowo utworzonego Wydziału Handlowego. Był nim jednak tylko rok. Gdy przekształcono Uczelnię, zlikwidowano dotychczasową Katedrę Ekonomii Społecznej, tworząc w jej miejsce Katedrę Ekonomii Politycznej. Profesor Stefan Rosiński objął kierownictwo nowo utworzonej Katedry Finansów i Kredytu. Kierował nią tylko w roku akademickim 1950/1951. Katedrę tę przejął od niego zastępca Profesora, dr Janusz Wierzbicki. W okresie ostrych zawirowań Profesor Rosiński musiał odejść z Uczelni. Postawiono mu bowiem zarzut braku „klasowego” ujęcia treści prowadzonych wykładów.

Spuścizna naukowa Stefana Rosińskiego obejmuje zarówno prace o charakterze teoretycznym i ogólnoekonomicznym, jak i pozycje poświęcone specjalistycznym zagadnieniom finansów, rolnictwa i handlu. Opublikował kilka rozpraw oraz liczne artykuły, recenzje i noty bibliograficzne. Spośród rozpraw na uwagę zasługuje przede wszystkim praca *Problem działania ceł w teorii ekonomii* (PTPN, Poznań 1929). Profesor uznał za konieczne zajęcie się tym zagadnieniem, zwłaszcza że pomimo dużego bogactwa ocen w tej dziedzinie wiedzy nauka nie zdołała objaśnić wszechstronnie wpływu ceł na stosunki gospodarcze. Zaslugą Profesora jest podjęcie próby krytycznego opracowania i usystematyzowania dorobku nauki w przedmiocie działania ceł, z jednoczesnym krytycznym naświetleniem koncepcji wielu ekonomistów. Zaprezentował ciekawie współczesną krytykę teorii klasyków na temat mechanizmu wymiany międzynarodowej, a zwłaszcza roli w niej ceł. W swoich rozważaniach związał ściśle zagadnienie wpływu ceł na stosunki gospodarcze z teorią cen oraz z teorią rozdziału dochodu społecznego.

Sumienna i precyzyjna analiza teoretyczna doprowadzała autora do ważnych z naukowego punktu widzenia stwierdzeń. Jego zdaniem teoria ceł poczyniła od czasów klasycyzmu olbrzymi postęp. Określiła granice i podstawowe założenia, w których obrębie istnieją możliwości ustalenia skutków nakładania ceł. Nauka jednakże nie jest w stanie – wobec różnorodności warunków wymiany – ustalić konkretnych wskazań, które interesowałyby politykę gospodarczą. W rozprawie tej słusznie stwierdził, że teoria nie może bezpośrednio służyć polityce, natomiast za zadanie teorii należy poczytywać tłumaczenie i wyjaśnienie zjawisk rzeczywistości, skutków, jakie powodują określone przyczyny w określonych warunkach. Spór zasadniczy: protekcjonizm czy wolny handel nie może być jednoznacznie rozstrzygnięty. Teoria może jedynie wskazać, w jakich

konkretnych warunkach protekcja może być dla danego kraju, a w pewnych sytuacjach dla wszystkich uczestników wymiany, korzystniejsza od wolnego handlu.

Do swej idei na temat stosunku teorii do polityki gospodarczej, poruszonej marginesowo w dziale zajmującym się mechanizmem ceł, powrócił Profesor w przyczynku *Nowe prądy w polityce gospodarczej* („Ruch, Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny” 1938, nr 1). W wyniku rozważań poświęconych tej materii ocenił sceptycznie możliwości nauki w zakresie podpowiadania polityce gospodarczej jej celów lub kierunków, zależnych od światopoglądu oraz pierwiastków emocjonalnych. Obserwacja przedwojennych stosunków podyktowała mu opinię, że polityce gospodarczej wielu państw nie udało się w owym czasie choćby przybliżyć do generalnego jej celu – stworzenia bezpieczeństwa i stałości warunków życia.

Z rozpraw o charakterze ogólnym zasługuje również na uwagę praca *Fundamentalne podstawy myślenia ekonomicznego* („Rocznik Akademii Handlowej w Poznaniu” 1947/1948). Profesor wypowiedział się tutaj na temat charakteru i granic poznania w nauce ekonomii, współzależności zjawisk ekonomicznych oraz roli czasu w badaniu rzeczywistości gospodarczej. Podkreślił, że nauka ekonomii służy życiu praktycznemu jedynie drogą pośrednią przez poznanie, zrozumienie i wy tłumaczenie związków, jakimi złączone są poszczególne zjawiska i całe życie gospodarcze. Zaznaczając, że niektórzy ekonomiści opowiadają się za przyjęciem metody poszukiwania w rzeczywistości związków przyczynowych, sam stanął zdecydowanie na gruncie badań określonych zależności funkcjonalnych. Wynika stąd, że żadnego zjawiska w życiu gospodarczym nie można traktować jako odosobnionego oraz że w polityce należy się wystrzegać podejmowania prób realizowania wykluczających się wzajemnie celów. Rolę elementu czasowego w myśleniu ekonomicznym wyprowadził Profesor stąd, że zmiana określonej wielkości gospodarczej wymaga czasu, jak również że przeszłość wpływa na ukształtowanie się stosunków w teraźniejszości.

Poza pracą naukowo-dydaktyczną w obu Uczelniach Profesor brał czynny udział w rozmaitych przejawach życia nauki ekonomicznej w ośrodku poznańskim. W okresie 1921–1939 kierował działem ekonomicznym „Ruchu Prawniczego, Ekonomicznego i Socjologicznego”, a w latach 1945–1947 był redaktorem „Roczników Akademii Handlowej w Poznaniu”. Jako aktywny członek Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego okazywał stale żywe zainteresowanie jego pracami. Był czynnym członkiem Komisji Nauk Społecznych oraz Wydziału Historii i Nauk Społecznych Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk.

Wszelkie obowiązki, wszelkie funkcje sprawowane we władzach uczelni traktował Profesor niezwykle sumiennie i uczciwie ze wzorowym wprost poczuciem odpowiedzialności. Wykładów jego słuchało się z prawdziwą przyjemnością. Piękny, literacki język, przejrzysta konstrukcja, jasność wywodów, konkretność ujęcia problemów – to niezapomniane ich zalety.

Profesora Stefana Rosińskiego cechowała wielka sumienność i przy tym rzadko w tym stopniu spotykana skromność. Owa skromność, jednocześnie pełen życzliwości, głęboko ludzki stosunek do wszelkich spraw, z którymi się stykał jako profesor szkoły wyższej, zjednały mu powszechny szacunek i szczerą wdzięczność.

Zbigniew Zakrzewski

Zenobia Knakiewicz